

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ З ТЕКСТОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ: АКТУАЛЬНІСТЬ І ВАЖЛИВІСТЬ ТЕКСТОТВОРЕННЯ

Шевчук Лариса Миколаївна

Інститут педагогіки НАПН України

Україна

Сучасний світ – світ тотальної інформатизації. Сьогодні, без сумніву, актуальним є висловлювання Натана Ротшильда (яке стало всесвітньовідомим після того, як його озвучив Уїнстон Черчіль): «Хто володіє інформацією, той володіє світом.», адже щоденно нас оточує різноманітна інформація. Різна за способом сприйняття (візуальна, аудіальна, аудіовізуальна, смакова, тактильна, нюхова), за формою подання (текстова, числова, звукова, графічна, комбінована).

Для успішної самореалізації, конкурентноспроможності кожної особистості важливою є робота із текстовою інформацією, найскладнішим і життєво необхідним рівнем якої, на нашу думку, є текстотворення.

Уміння створювати власні тексти у різній мірі важливі для професійної діяльності. Наприклад, високий рівень сформованості текстотворчих умінь важливий для письменників, журналістів, науковців, вчителів, керівників, підприємців (які водночас можуть бути і керівниками власних підприємств) та ін. Разом з тим, текстотворення є невід'ємною частиною побуту сучасної людини, дієвим чинником для вияву її активної громадської позиції.

Згадану вище роботу з текстовою інформацією доцільно здійснювати у контексті формування інформаційної компетентності. Так, Віта Зіборова визначає етапи формування інформаційної компетентності, які має пройти школяр:

«– ознайомлення – учень визначає кількість інформації з проблеми та можливість її опрацювання;

- репродукція – учень вивчає масив інформації з проблеми, накопичує її;
- перетворення – критичне осмислення масиву інформації; порівняння фрагментів з різних джерел однієї тематики, визначення їх достовірності; вилучення робочої інформації, її узагальнення;
- творчий етап – створення власного інтелектуального продукту на основі отриманої та перетвореної інформації (формулювання гіпотез, їх перевірка і доведення, створення власних теорій, написання творчих робіт, художніх творів)». [2, с. 80]

Надія Баловсяк диференціює інформаційні компетентності таким чином:

а) елементарні; в) базові; в) творчі. [1] Більш детально – це засвоєння навчальної інформації на початковому рівні; опанування основного навчального змісту завдяки визначенню достовірності інформації, порівнянню знайденого з різних джерел, критичному осмисленню, добору потрібної інформації та її узагальненню; створення власного продукту (на основі отриманої й опрацьованої інформації).

Ми вважаємо оптимальним комплексний підхід до роботи з текстовою інформацією і радимо для впровадження в освітній процес сучасної початкової школи такі змістові складники система роботи над текстами:

1) пошук та добір текстової інформації:

- знаходження необхідної інформації у тексті, у двох (кількох) текстах;
- добір текстів (необхідних для вирішення проблеми або навчального завдання) із запропонованих;
- пошук інформації у бібліотеці, на сайті в мережі Інтернет;

2) самостійне сприймання (візуально та аудіально) незнайомих текстів різних стилів, жанрів;

3) аналіз текстів:

- добір відповідей на запитання (робота із тестами), формулювання запитань (шляхом перебудовування розповідних речень, за запропонованим початком, питальними словами (гра «Кубування»), до заданого абзацу, за ілюстрацією);

- поділ тексту на частини за запропонованим планом; доповнення, самостійне складання плану;

4) відтворення текстової інформації:

- детальний переказ тексту (усний; письмовий, під час перевірки якого вчитель оцінює лише те, як передано зміст);

- стислий переказ тексту;

- вибіркового переказу тексту;

- творчий переказ (впізнавання персонажа, який розповів історію; переказ тексту від імені заданого героя; внесення у текст заданих змін тощо);

5) відновлення тексту (абзаців, речень слів) з пропусками і деформованих;

6) доповнення тексту (абзаців, речень, слів) із пропусками;

7) конструювання тексту (абзаців, речень, слів);

8) створення власного тексту (за аналогією, із використанням допоміжних матеріалів та без них).

Впровадження описаної вище системи роботи над текстами може здійснюватися відповідно до авторської програми курсу за вибором «Читаємо. Розуміємо. Творимо» (авт. Шевчук Л. М.) [4] для учнів 2-4 класів (1-4 класів) із використання узгоджених із програмою посібників.

Список використаних джерел:

1. Баловсяк Н.В. Інформаційна компетентність фахівця. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. №5. С. 21–28.

2. Зіборова В. Формування інформаційної компетентності учнів. *Наукова молодь: інноваційні підходи в освіті і науці* : зб. тез II Міжн. наук. –практ. Інтернетконференції. 20 – 26 лютого 2012 року. Луганськ, 2012. С.79-81.

3. Савченко А. Хто володіє інформацією, той володіє світом. URL: <http://alinasv.blogspot.com/2015/06/blog-post.html> (дата звернення 28.02. 2019)

4. Шевчук Л.М. Читаємо. Розуміємо. Творимо. Навчальна програма курсу за вибором для учнів 2-4 (1-4) класів. *Програми курсів за вибором для загальноосвітніх начальних закладів. 1-4 класи*. (кн. 4) / упор. А. Лотоцька, Г. Древаль. Тернопіль, 2015. С.140–179.